

۵ کشته و ۲۲ زخمی قربانیان مین در سال ۹۸ تاکنون

تازه‌ترین کشته و زخمی‌های مین متعلق به شهرستان شوش است. سوم بهمن ماه، بر اثر انفجار مین در غرب کرخه دو کودک دو و شش‌ساله و یک نوجوان یازده‌ساله زخمی شدند و عمویشان که سی‌سال داشت هم کشته شده است. علی سعیدی، مدیرمسئول صدای کرخه که این خبر را پیگیری کرده به «شهروند» می‌گوید «جمعه ظروفیان»، مردی که کشته شده دامدار بود و از اهالی روستای مجید ضمدی از توابع بخش فتح المبین شوش است: «ساعت ۵ بعدازظهر سوم بهمن، او با نیسانش از تپه ماهورهای بستان در حرکت بود که یک مین ضدتانک زیر لاستیکش منفجر شد. او کشته و بچه‌ها هم مجروح شدند و اغلب ترکش‌ها به صورت‌شان اصابت کرده است.» آن‌طور که سعیدی می‌گوید ظروفیان از جاده اصلی حرکت نمی‌کرده و جاده‌های فرعی منطقه هم همچنان مین‌های منفجرنشده فراوانی دارد: «بعد از این حادثه از پاکسازی اهواز و شوش تماس گرفتند و خودشان هم نمی‌دانستند این منطقه همچنان مین دارد.» از ابتدای سال تاکنون منطقه شوش یک انفجار دیگر هم داشته است و در آن انفجار هم یک جوان یازده‌ساله نابینا شده است.

پنج کیلومتر مانده به مرز عراق، هنوز هم گلوله توپ منفجر نشده پیدا می‌شود. گلوله‌های مانده زیر گل و خاک، اطراف شهر ازگله، توپ‌های آتش‌اند که هنوز باروت درون‌شان می‌تواند جان آدم‌ها را تمام کند. مانند جان علی ملکی، جوان بیست‌ودو ساله‌ای که هفته گذشته با یکی از همین توپ‌ها جان داد و برادرش آرمان که نوزده‌سال داشت از ناحیه زانو و آرنج راست مجروح شد. بهنام صادقی، فعال حوزه پاکسازی مین که این اتفاق را پیگیری کرده به «شهروند» می‌گوید هنوز اطلاعات کامل از این اتفاق در دست نیست اما آن‌طور که می‌دانیم این دو نفر گلوله را پیدا کرده، به منزل آورده و با دستگاه برش می‌خواستند از هم بازش کنند: «هنوز دلیل دقیق این کارشان مشخص نیست. یا می‌خواستند از ضایعاتش استفاده کنند یا کنج‌کاوی عملی بوده که دست به این کار بزنند. می‌خواستند بدانند داخل گلوله توپ چیست.» گلوله حالا از هم شکافته شده و شکافش جان علی را گرفته است. صادقی می‌گوید بعد از این همه سال، آموزش‌ها در مناطق آلوده به مین نتوانسته آن‌طور که باید و شاید مفید باشد و هنوز هم افرادی پیدا می‌شوند که گلوله‌های توپ کنج‌کاوشان می‌کند و با دستگاه برش به جانش می‌افتند.

علی و آرمان و جمعه اما تنها آسیب‌دیدگان مین و گلوله‌های باقی‌مانده از جنگ در امسال نیستند. در سال ۹۸ که به پایانش نزدیک می‌شویم چهار نفر از مردم و یک نظامی کشته شدند و ۱۵ زخمی از میان مردم مناطق آلوده به مین و هفت زخمی از میان نظامیان بودند که همچنان بر تعدادشان اضافه می‌شود و باید به این آمار ویرانی تجهیزات مختلف را هم اضافه کرد. چند روز قبل یک دستگاه بیل مکانیکی متعلق به مرکز مین‌زدایی کشور در مهران با مین ضد خودرو برخورد کرد و باعث انفجار آن شد. بر اثر انفجار راننده بیل دچار موج‌گرفتگی شد و همچنین یک نفر تخریبی به نام حجت کارگر اهل و ساکن دهلران که در نزدیکی آن بود از ناحیه صورت مورد اصابت ترکش قرار گرفت.

این درحالی است که در سال‌های گذشته، هیچ سالی بدون کشته و مجروح در مناطق آلوده به مین نگذشته است. وضع در بعضی سال‌ها بدتر بوده و اگر به آمار سه‌سال گذشته نگاه کنیم می‌بینیم سال ۹۵، ۵۱ کشته و زخمی، سال ۹۶، ۸۱ کشته و زخمی و سال ۹۷ هم ۶۲ کشته و زخمی داشته است.

علی، آرمان، حجت و خانواده ظروفیان که در هفته‌های اخیر گرفتار مین شده‌اند حالا باید شکایت‌شان را ثبت و آنها هم در گریودار ثبت در دفاتر قضائی گیر کنند. خانواده‌هایی که هنوز نمی‌دانند چه چیزی در انتظارشان است و با مین‌های مانده از سال‌های گذشته زندگی‌شان از هم پاشیده شده و قرار است در بروکراسی ثبت شکایت در خدمات الکترونیک قضائی هم گیر کنند و مراحل را بگذرانند که شاید تا سال‌ها طول بکشد. □

آمار قربانیان مین در ایران در سال ۱۳۹۵

مجموع	تعداد کل	مین‌روب	نظامی	شهروند
۳۸	۱۳	۴	۲۱	مجروح
۱۸	۰	۲	۱۶	کشته
۵۶	۱۳	۶	۳۷	جمع

آمار قربانیان مین در ایران در سال ۱۳۹۶

مجموع	تعداد کل	مین‌روب	نظامی	شهروند
۶۵	۱۷	۱۱	۳۷	مجروح
۱۶	۳	۰	۱۳	کشته
۸۱	۲۰	۱۱	۵۰	جمع

آمار قربانیان مین در ایران در سال ۱۳۹۷

مجموع	تعداد کل	مین‌روب	نظامی	شهروند
۴۷	۷	۱	۳۹	مجروح
۱۵	۰	۳	۱۲	کشته
۶۲	۷	۴	۵۱	جمع

ایستا □

سیستم دفاتر خدمات قضائی گزینه ثبت پرونده مین ندارد

شکایت قربانیان مین ثبت نمی‌شود

سه سوم بهمن ماه، بر اثر انفجار مین در غرب کرخه، سه کودک مجروح

و عموی ۳۰ ساله‌شان کشته شد

□ [فروغ فکری] ۲۳ اردیبهشت ماه امسال گله چوپانش را از دست داد.

شاهو سپاهی در دشت‌های اطراف روستای نیروان بانه روی مین رفت و گله گوسفندانش بی‌چوپان شدند. مین‌های اطراف بانه هنوز هم فعالند و در هر کدام‌شان ترکش‌هایی آماده‌ی پرتاب، خانه‌کرده است. ترکش‌ها این بار به جان شاهو خوردند و تمام. کمیسیون ماده ۲ مستقر در فرمانداری که مرجع تصمیم‌گیری درباره احراز جانبازی یا شهادت قربانیان مین است، بدون شنیدن سخنان و دفاعیات بازماندگان و نماینده قانونی آنها بدون دعوت حتی یک‌بار از آنها، رأی بر احراز نشدن شهادت شاهوی بیست‌ویک ساله داد. این‌طور که ناصر سرگران، وکیل شاهو، به «شهروند» می‌گوید، دادسرای نظامی استان کردستان (ناحیه سقز) در مرحله بدوی و دادگاه نظامی همان استان در مرحله تجدید نظر شکواییه بازماندگان مبنی بر مطالبه دیه علیه نیروی انتظامی و فرمانده هنگ مرزی بانه با این استدلال که موضوع در صلاحیت کمیسیون ماده ۲ فرمانداری بانه است وارد کرده‌اند. ماجرا اما برای سرگران فقط در اینجا خلاصه نشده است. او وقتی برای تقاضای رسیدگی و نقض تصمیم کمیسیون ماده ۲ مستقر در فرمانداری شهرستان بانه به یکی از دفاتر خدمات قضائی شهرستان سقز رفت، متصدی دفتر گفت کمیسیون ماده ۲ در سیستم الکترونیک قضائی تعریف نشده و به همین دلیل امکان ثبت دادخواست از این طریق وجود ندارد: «اما تا چند ماه پیش دادخواست‌هایمان راستی می‌پردیم. چند ماه است در شهرهای مرزی دفاتر خدمات قضائی به راه افتاده‌اند و حالا باید برای رسیدگی پرونده‌ها به این دفاتر رجوع کرد اما در آنها، پرونده‌هایی که در یک حوزه مخاطبان محدودی دارد و دغدغه اقلیت خاصی‌اند وجود ندارد.» او می‌گوید برای ثبت پرونده شاهو مجبور شده گزینه‌ای را که به نظر نزدیک‌ترین مورد به درخواست‌شان در این دفاتر وجود داشت برای ثبت شکایت استفاده کند: «از گزینه الزام بنیاد شهید و ایثارگران به احراز شهادت استفاده کردم؛ گزینه بی‌ربطی است اما چاره‌ای نبود: در املا باید منتظر نظر دیوان عدالت باشیم.»

به گفته سرگران تا زمانی که کمیسیون ماده ۲ در سیستم خدمات قضائی تعریف نشده، نمی‌توان مستقل دادخواست راثبت کرد و در نتیجه آنها مجبورند از موضوعات مشابه برای ثبت آن استفاده کنند: مانند کمیسیون ماده ۱۶ که کمیسیون داخلی بنیاد شهید است. «این اتفاق در گام نخست باعث تأخیر در روند رسیدگی به پرونده می‌شود؛ به‌ویژه اگر دفاتر خدمات قضائی، اولین باری باشد که قرار است چنین دادخواستی را ثبت کنند باید با دفاتر اطلاعات و فناوری استان‌ها یا دیوان تماس بگیرند تا بتوانند راه دور زدن این مساله را بیاموزند. در حالی که می‌توان این مورد را تعریف و پروسه را کوتاه کرد.»

موانع چندوجهی

رئیس قوه قضائیه، خرداد ۱۳۹۱ دستورالعمل ضوابط و شرایط تأسیس، فعالیت و انحلال دفتر خدمات الکترونیک قضائی را ابلاغ کرد. این دفاتر از همان سال در شهرهای بزرگ شروع به کار کردند اما در بسیاری از شهرهای کوچک و نقاط مرزی همچنان خبری از فعالیت آنها نبود و حالا پس از چند ماه که استفاده از آنها عملیاتی شده، مشکلات‌شان برای اقلیت خاص در حال بروز است.

سرگران، وکیل دادگستری، می‌گوید این مشکل بر مشکلات دیگر قربانیان این حوزه اضافه کرده است. پیش از این بیشتر قربانیان با کمیسیون ماده ۲ مستقر در فرمانداری مشکل داشتند. فرمانداری هر شهرستان با دیگری در رسیدگی به این پرونده‌ها متفاوت بوده و نگاه‌شان به قربانی هم فرق دارد. «در بعضی از شهرها قربانی را به‌عنوان بزهار می‌بینند و حق دفاع را از قربانی مین سلب می‌کنند؛ در نتیجه نه قربانی مین، نه بازماندگان و نه نماینده قانونی به جلسات کمیسیون دعوت نمی‌شوند و یک‌باره تصمیم صادر می‌شود. چالش دیگر این است که صورت جلسه‌ها هم به قربانی و نماینده‌اش نمی‌دهند اما در بعضی از شهرها همکاری بهتر است.»

او می‌گوید در این سال‌ها که وکیل پرونده‌های قربانیان مین بوده، پرونده‌هایی دارد که از سال‌های گذشته باقی مانده و هنوز کاری برایشان انجام نگرفته است؛ نمونه‌اش پرونده مشهوری است در شهر بوکان: «سلیمان اویسی و هادی لطیفی از آن دسته افرادی‌اند که یکی‌شان ۲۵ سال است پرونده‌اش در جریان است و دیگری ۲۳ سال. چند معلولیتی‌اند؛ هم بینایی‌شان را از دست داده‌اند و هم از ناحیه دست و پا دچار معلولیت شده‌اند. نمونه‌ای داریم که در سال ۷۴ و در شهر تکاب دچار معلولیت شده و هنوز پرونده‌اش بی‌نتیجه مانده است. بسیاری از این افراد اطلاع نداشتند که می‌توانند معلولیت‌شان را پیگیری کنند و متأسفانه نهادهای ذیربط هم به آنها اطلاع ندادند که چنین حقی دارید و آیا می‌خواهید پیگیری کنید یا خیر.»

در کنار این موارد، سرگران پرونده‌هایی در دست دارد که توانسته‌اند رأی کمیسیون ماده ۲ فرمانداری را هم داشته باشند اما بنیاد شهید و ایثارگران به رأی عمل نکرده و آن را اجرایی نمی‌کند. «در مواردی از این دست لازم است قربانیان به کمیسیون ماده ۱۶ بروند و طبیعتاً آنجا همچون بیشتر اعضا نماینده بنیاد هستند به نفع بنیاد رأی می‌دهند. در حوزه مطالبه دیه هم وحدت رویه وجود ندارد و بعضاً بخشی از دادگاه‌های نظامی به نفع قربانی رأی می‌دهند و بعضی به ضرر او. بعضی از این دادگاه‌ها رأی صلاحیت‌ناداشتن صادر می‌کنند یا کمیسیون‌ها تصمیم می‌گیرند و بنیاد می‌گوید چون قربانی دیه گرفته دیگر تحت پوشش ما نیست و این موانع چندوجهی باعث شده قربانیان مشکلات بسیاری را تحمل کنند.»

فرمانداری درخواست دهد

برای آنها‌هایی که مین، دست و پا و چشم‌شان را گرفته، آنچه باقی است توقع رسیدگی و حمایت است. رسیدگی با ثبت شکایت در کمیسیون ماده ۲ فرمانداری شروع می‌شود و بعد از آن هم روند بررسی در خیلی از موارد تا سال‌ها ادامه می‌یابد. حالا با راه‌اندازی دفاتر خدمات الکترونیک قضائی این اتفاق با طی روندی طولانی‌تر عملیاتی خواهد شد و در چند ماه اخیر بسیاری از قربانیان در پله اول رسیدگی که همان ثبت شکایت است، مانده‌اند.

علی باقری‌نیا، معاون اداره کل خدمات الکترونیک قضائی به «شهروند» می‌گوید ثبت شکایت برای این کمیسیون نمی‌تواند به‌عنوان گزینه‌ای در این دفاتر اضافه شود چراکه فرمانداری زیرمجموعه دولت است و دفاتر خدمات قضائی تنها خدماتی را ارائه می‌دهند که زیرمجموعه قوه قضائیه باشد. «مواردی که مرجع رسیدگی به آنها دادگستری نیست به ما ربطی ندارد. در این مورد خاص مرجع دریافت شکایت فرمانداری است. یا در مواردی که افراد مشکلی با کمیسیون‌های ماده ۲ یا ۷۷ شهرداری دارند باید به دفاتر خدمات شهری مراجعه کنند و ما فقط وظیفه ارائه خدماتی را داریم که مقصدش دادگستری است.»

او همچنین در پاسخ به این پرسش که در حال حاضر ثبت شکایت فقط از طریق این دفاتر ممکن است و راه دیگری برای ارسال نیست می‌گوید: «فرمانداری، شهرداری یا هرکجا که شکایت‌های ارسال شده به آن وجود دارد باید به ما درخواست دهند و ما هم با طی فرآیندی به شبکه ملی دولت وصل شویم تا در نهایت بتوانیم خدمات ثبت این شکایات را هم ارائه دهیم.» به گفته باقری‌نیا تا زمانی که درخواست از سوی مرجع خاص وجود نداشته باشد دفاتر خدمات الکترونیک قضائی نمی‌توانند گزینه جدیدی که مرجع رسیدگی‌اش خارج از این قوه و دادگستری است را اضافه کنند. صحبت‌های معاون اداره کل خدمات الکترونیک قضائی در شرایطی است که فرمانداری‌ها به‌عنوان مرجع رسیدگی به قربانیان مین در برخی از استان‌ها با کاستی‌های بسیار عمل می‌کنند و حالا توقع از آنها برای درخواست از قوه قضائیه، زیاد است. با این حال باید دید قربانیانی که هیچ‌سالی از وجود آنها خالی نبوده در نهایت عملی خواهند بود تا فرمانداری‌ها چنین درخواستی را از قوه قضائیه مطرح و کمی از فشار و بروکراسی موجود در راه ثبت شکایت راکم کنند یا خیر؟ □

علی باقری‌نیا، معاون اداره کل خدمات الکترونیک قضائی؛ فرمانداری یا هرکجا که شکایت‌های ارسال شده به آن وجود دارد باید به ما درخواست دهند و ما هم با طی فرآیندی به شبکه ملی دولت وصل شویم تا در نهایت بتوانیم خدمات ثبت این شکایات را هم ارائه دهیم

علی باقری‌نیا، معاون اداره کل خدمات الکترونیک قضائی؛ فرمانداری یا هرکجا که شکایت‌های ارسال شده به آن وجود دارد باید به ما درخواست دهند و ما هم با طی فرآیندی به شبکه ملی دولت وصل شویم تا در نهایت بتوانیم خدمات ثبت این شکایات را هم ارائه دهیم

در سال ۹۸ که به پایانش نزدیک می‌شویم چهار نفر از مردم و یک نظامی کشته شدند و ۱۵ زخمی از میان مردم مناطق آلوده به مین و هفت زخمی از میان نظامیان بودند که همچنان بر تعدادشان اضافه می‌شود و باید به این آمار ویرانی تجهیزات مختلف را هم اضافه کرد.